

Factsheet

Kindgericht horen in het straf- en vreemdelingenrecht: Barnahus & Family Justice Center

INTRODUCTIE

In de [eerste Factsheet](#) binnen dit project is kort ingegaan op de individuele beoordeling van kinderen die in aanraking komen met het straf- of vreemdelingenrecht in Nederland. Het juridisch kader maakt hier onderdeel van uit.

Deze tweede Factsheet geeft twee *good practices* van *child-friendly justice* die in landen om ons heen vorm kregen: het Barnahus/Child Advocacy Center en het Family Justice Center. Tijdens de looptijd van dit project is hier al vaker over gesproken. Hieruit bleek dat nog niet voor iedere professional voldoende duidelijk is wat een Barnahus of Family Justice Center inhoudt en wat de meerwaarde ervan is. De informatie is omvangrijk en veelal in het Engels opgesteld. Met deze Factsheet draagt Defence for Children graag bij aan verdere kennisdeling op een overzichtelijke wijze.

De publicatie van deze tweede Factsheet wordt in november 2021 opgevolgd door een *online study visit* aan een Barnahus locatie in het buitenland. Hier staan de ervaringen van betrokken professionals centraal. Tot slot wordt een derde Factsheet uitgebracht.

Hart voor Kinderrechten

1. BARNAHUS

1.1 Introductie

In 2019, tijdens een expertmeeting, kwam Barnahus al ter sprake in de presentatie van Babiche Routledge (*protection associate* bij UNHCR). In 2020 vonden diverse focusgroepen plaats waarin kort werd stilgestaan bij Barnahus als een good practice voor kindvriendelijke justitie. Hoewel veel professionals van Barnahus hebben gehoord, weet niet iedereen wat het precies inhoudt. Vandaar dat we uitleg en informatie over Barnahus in deze Factsheet opnemen.

In Europa is inmiddels een Barnahus netwerk opgezet en vonden diverse projecten plaats, gesubsidieerd door de Europese Unie (PROMISE I, II en III). Nederland nam deel in PROMISE I als landenexpert omdat het Multidisciplinaire Centrum aanpak Kindermishandeling (MDCK) als een Barnahus fungeerde. Maar het MDCK zoals het oorspronkelijk was georganiseerd, bestaat niet meer waardoor Nederland nu geen Barnahus heeft.

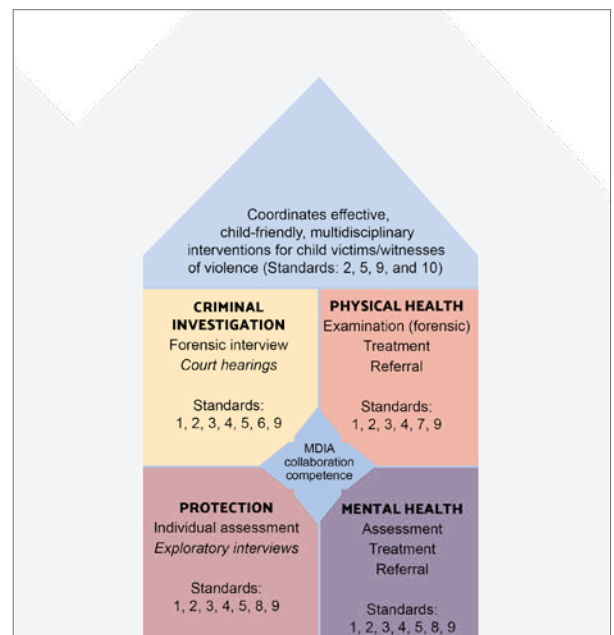
Op de website www.barnahus.eu is veel informatie te vinden, waaronder diverse webinars.

1.2 Wat is Barnahus?

Barnahus betekent, vrij vertaald vanuit het Scandinavisch, kindershuis. Het is een praktisch voorbeeld van kindvriendelijke justitie. Op één locatie werkt een multidisciplinair, intersectoraal team uit de justitiële, medische en (jeugd)zorg sector. Zoals de politie, het Openbaar Ministerie, jeugdbescherming en hulpverlening (welzijn en geestelijke gezondheid). Zij werken samen om de situatie van het kind en zijn gezin te beoordelen en te beslissen over wat er moet gebeuren.

Op een Barnahus locatie vindt forensisch en medisch onderzoek van het kind plaats. De politie onderzoekt de situatie rond vermeende strafbare feiten en de officier van justitie, de rechter en de advocaat worden hierbij betrokken. Ook vindt traumascreening plaats en wordt de behoefte aan therapeutische en gezinsondersteuning op korte en lange termijn beoordeeld. Als bij de beoordeling van de situatie van het kind duidelijk wordt dat het kind en het gezin in de eerste plaats ondersteuning van sociale diensten nodig hebben, wordt er doorverwezen naar diensten in de gemeenten of gespecialiseerde diensten gelieerd aan Barnahus.

Barnahus in Europa is **geïnspireerd** op de Child Advocacy Centres (CAC's) in de Verenigde Staten. Hier zijn inmiddels 924 Child Advocacy Centres gevestigd (bron: jaarrapport 2020 van de [National Children's Alliance](https://www.nationalchildrensalliance.org/)). Kenmerkend voor het Noord-Europese Barnahus is de inbedding van Barnahus in diensten die mede onder de verantwoordelijkheid vallen van nationale autoriteiten. Denk aan de jeugdbeschermingsketen, de strafrechtsketen of in het gezondheidsdomein. In het kader van de PROMISE projecten zijn tien kwaliteitsstandaarden ontwikkeld en uitgewerkt.

Afbeelding: [Barnahus Four Rooms](#)

Barnahus IJsland heeft afgelopen jaren als rolmodel gediend voor de oprichting van ongeveer vijftig centra in de Noord-Europese landen en ontving de Multidisciplinaire Award van IPSCAN (de International Society for the Prevention of Child Abuse and Neglect). Het model wordt aanbevolen als *promising practice* door de Raad van Europa en door het comité van Lanzarote (*bron: Barnahus Quality Standards, Guidance for Multidisciplinary and Interagency Response to Child Victims and Witnesses of Violence*).

10 Barnahus kwaliteitsstandaarden

1. Fundamentele uitgangspunten en domeinoverstijgend werken
2. Multidisciplinaire en interagency samenwerking
3. Inclusieve doelgroep
4. Kindvriendelijke omgeving
5. Interagency case management
6. Forensisch interview
7. Medisch onderzoek
8. Therapeutische dienstverlening
9. Opleiding, training en intervisie (capacity building)
10. Preventie: delen van informatie, bewustwording en opleiding (extern)

(www.barnahus.eu, eigen vertaling)

1.3 Kind centraal

Barnahus heeft een multidisciplinaire en *inter-agency* benadering, met als doel het vergemakkelijken van het juridische proces en zorgen dat het kind ondersteuning en behandeling krijgt. De kern ligt bij 'one-stop-shop' of 'onder één dak' -principe, waarbij alle professionele en betrokken instanties, bij gemelde gevallen van geweld en misbruik van kinderen, worden samengebracht om een gecoördineerde respons te garanderen. Het 'onder één dak'-principe betekent dat **professionals naar het kind moeten komen en niet andersom**. De aanpak plaatst het kind centraal volgens de gouden regel 'dat het kind, ongeacht de juridische uitkomst, zich aan het einde van het proces in een betere positie moet bevinden dan aan het begin' (*bron: Landberg, Åsa and Carl Göran Svedin. 2013. Inuti ett barnahus. A Quality Review of 23 Swedish Barnahus. Stockholm: Save the Children Sweden*).

Het 'onder één dak'-principe streeft ook een ander fundamenteel uitgangspunt na, namelijk het vermijden van meerdere (herhalende) interviews en contacten om **het risico op secundaire victimisatie te minimaliseren**. De belangrijke taken gaan over een evenwichtige coördinatie van de processen tussen het forensisch interview van het kind, (forensisch) medisch onderzoek en (psycho/trauma)diagnostiek. Tegelijkertijd worden de behoeften van het kind beoordeeld en krijgt het psychosociale ondersteuning. Om secundaire victimisatie en traumatisering te voorkomen en het horen van kinderen te vergemakkelijken, vereist Barnahus dat een veilige plaats voor kinderen wordt gecreëerd. Om deze reden zijn de locaties op kindvriendelijke wijze vormgegeven. Een materieel-esthetisch aspect maakt dan ook deel uit van het Barnahus model. De ligging kan daarbij van belang zijn. Sommige locaties liggen bijvoorbeeld in woonwijken (*bron: The Barnahus Model Across the Broader European Context, Position Paper, INTIT*).

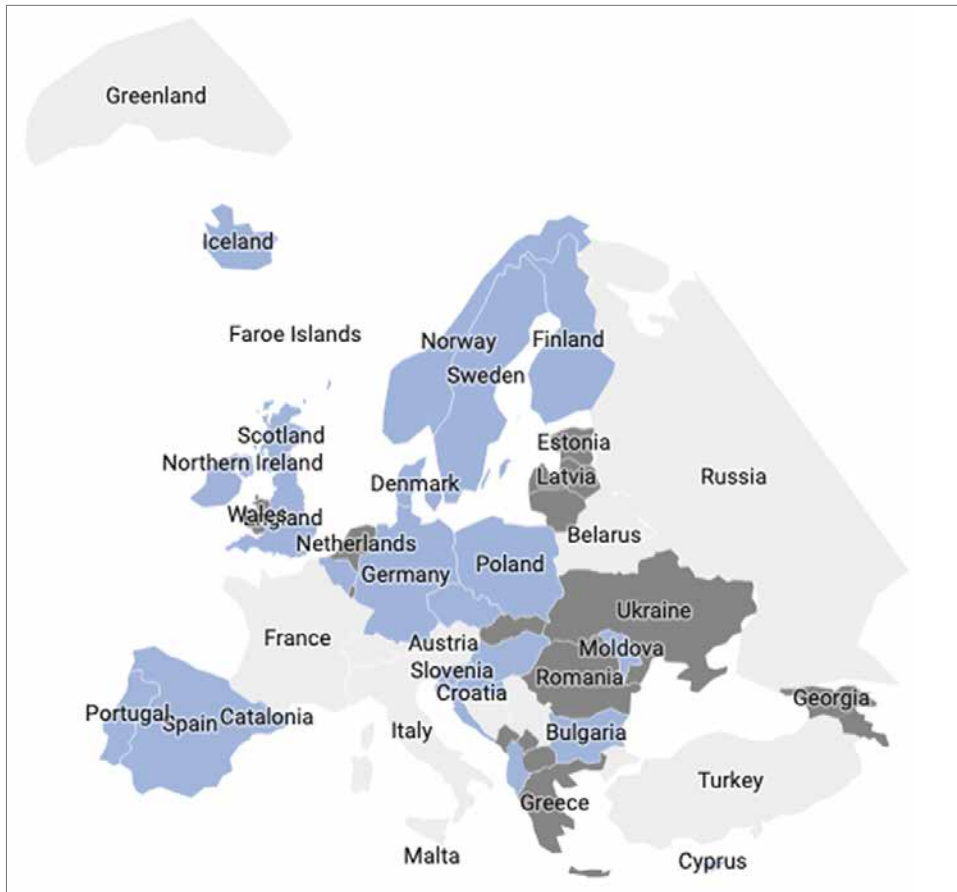
1.4 Doelgroep

Bij het ontwikkelen van een veilige plek voor kinderen om gehoord te worden, ging Barnahus geleidelijk over op een inclusieve definitie voor de doelgroep. Het functioneerde niet alleen als een model voor de aanpak bij vermoedens van seksueel misbruik van een kind, zoals oorspronkelijk het geval was. Er is nu een bredere definitie van kindermishandeling ontwikkeld om alle vormen van geweld te omvatten, in lijn met internationale en wettelijke verplichtingen. Alle kinderen die aan de criteria in deze definitie voldoen kunnen terecht in het Barnahus (*bron: The Barnahus Model Across the Broader European Context, Position Paper, INTIT*). In IJsland wordt de Barnahus locatie ook ingezet voor het horen van alleenstaande minderjarige vreemdelingen.

1.5 Waar zijn Barnahus locaties te vinden?

In 1998 werd de eerste Barnahus opgezet in IJsland door Bragi Guðbrandsson, toenmalig directeur van de IJslandse equivalent van de Raad voor de Kinderbescherming (thans lid van het VN-Kinderrechtencomité). Meer informatie over de ontstaansgeschiedenis is onder meer te vinden op [Wikipedia](https://nl.wikipedia.org/wiki/Barnahus). In 2005 volgde Zweden, in 2007 Noorwegen en in 2013 Denemarken.

In diverse landen zien we inmiddels multidisciplinaire, intersectorale samenwerkingen. De landen waarin een Barnahus locatie te vinden is, naast eerder genoemde landen, zijn Albanië (Barnahus Albania), Duitsland (Childhood Haus), Estland (in Tallin en Tartu), Hongarije (Barnahus Hungary), Ierland (Onehouse Galway), Oekraïne (pilot), Polen (Barnahus Warsaw) en Verenigd Koninkrijk (The Lighthouse). Ook zijn in een aantal landen Barnahus locaties in oprichting, zoals in Slovenië en Spanje.

Barnahus locaties

Bron: <https://www.barnahus.eu/en/greater-network-map/>

2. FAMILY JUSTICE CENTER

2.1 Introductie

Het project 'kindgericht horen in het straf- en vreemdelingenrecht' vertoont veel synergie met een ander EU-project waaraan Defence for Children deelneemt, getiteld *FOCUS on the needs of children*. Hierin wordt gekeken naar de individuele beoordeling van kinderen die als verdachte of slachtoffer in aanraking komen met het strafrecht. In dat project kwam niet alleen Barnahus maar ook het Family Justice Center ter sprake, dat veel raakvlakken vertoont met het Barnahus. Maar de doelgroep van Family Justice Centers is breder. Ze richten zich vooral op huiselijk geweld tussen volwassenen.

Op de website van de Europese Alliantie van de Family Justice Centers www.efjca.eu is veel informatie te vinden waaronder ook het trainingsaanbod.

2.2 Wat is een Family Justice Center?

Het model van de Family Justice Centers is afkomstig uit de Verenigde Staten en gaat uit van het 'alles onder één dak'-principe. Een Family Justice Center is een *multi agency* en multidisciplinair servicecentrum waar publieke en private instanties hun medewerkers inzetten. Zij verlenen hun diensten aan slachtoffers (en hun gezinnen) van gendergerelateerd geweld, huiselijk geweld, kindermishandeling en seksueel geweld vanuit één locatie.

Het doel van een Family Justice Center is dat cliënten toegang hebben tot alle noodzakelijke diensten, de veiligheid van cliënten wordt vergroot, hun herstel wordt bevorderd en de aansprakelijkheid van daders wordt vergroot. Slachtoffers en hun families kunnen er verklaringen afleggen en juridisch advies, veiligheidsplanning, huisvestingsplanning, medisch bewijs van geweld, vervoerbijstand en traumaverwerking krijgen.

Een Family Justice Center biedt één fysieke locatie om: het aantal plaatsen te verminderen dat slachtoffers moeten bezoeken, alle hulp en diensten te krijgen die ze nodig hebben, een einde te maken aan het geweld, het aantal keren dat slachtoffers hun verhaal moeten doen te verminderen, de samenwerking en een gemeenschappelijke aanpak van de verschillende instellingen/diensten te bevorderen en de toegang tot diensten en ondersteuning voor slachtoffers en hun kinderen te vergroten.

2.3 Waar zijn Family Justice Centers gevestigd?

De website van de Family Justice Center Alliantie vermeldt twee locaties in (Europees) Nederland: Fier in Leeuwarden en Sterk Huis in Goirle. In 2015 is in de regio Brabant, tijdens een Europese pilot, de werkmethode van een Family Justice Center uitgewerkt. In 2013 nam Nederland deel aan het EU-project DAPHNE. Hierbij was Movisie betrokken en zowel Venlo als Tilburg deed mee in de pilot. Met name tot 2015 functioneerde het Family Justice Center in Tilburg goed, maar door de decentralisatie en de daarmee gepaard gaande bezuinigingen bleef dit niet overeind.

Het Family Justice Center moet worden onderscheiden van de ook in Nederland bestaande MDA++ aanpak. MDA++ is een netwerkaanpak die in alle veiligheidsregio's in Nederland is uitgerold. Zorg- en justitiepartners werken in een - meestal wekelijks - casusoverleg samen om in situaties van structureel geweld waarbij de reguliere aanpak niet voldoende oplevert, tot een gezamenlijk plan van aanpak te komen. MDA++ staat voor Multidisciplinaire Aanpak; de eerste plus is voor specialistisch en de tweede plus voor intersectoraal/multidisciplinair. Echter, wat ontbreekt is de locatie: het servicecentrum. In het nationale actieprogramma Geweld Hoort Nergens Thuis (2018-2022) was en is een van de speerpunten om in alle veiligheidsregio's een MDA++ team op te zetten. In drie regio's zou bovendien worden geëxperimenteerd met een Centrum (combinatie Family Justice Center en Barnahus), met als doelgroep van 0 tot 100 jaar (Rotterdam-Rijnmond, Tilburg en Kennemerland). Alleen in Rotterdam is het op het moment van schrijven van deze factsheet gelukt een echt centrum op te zetten. Op 1 april 2021 is daar het Centrum Huiselijk Geweld en Kindermishandeling geopend, genaamd '[Filomena](#)'. In een [online magazine](#) wordt middels interviews met de betrokken professionals meer informatie verschaft over de opzet en meerwaarde van het Centrum in Rotterdam. Uit de interviews blijkt dat Rotterdam tracht een combinatie neer te zetten tussen een Family Justice Center en Barnahus.

Ook Aruba en Bonaire hebben een Family Justice Center. Verder zijn Family Justice Centers te vinden in: België, Duitsland, Frankrijk, Italië, Noord-Ierland, Polen en Zweden. In IJsland zijn een Barnahus en Family Justice Center naast elkaar gevestigd.

14 Leidende principes bij het FJC-model

1. Mensenrechten als leidend principe. Gendergerelateerd geweld erkennen als schending van universele mensenrechten.
2. Non-discriminatie en gendergelijkheid.
3. Veiligheidsgericht. Bevorderen van genezing en empowerment.
4. Slachtoffergericht. Bevorderen van slachtoffergerichte diensten die autonomie bevorderen.
5. Sympathiek. Multidisciplinair centrum dat medewerkers, vrijwilligers en klanten waardeert, bevestigt, erkent en ondersteunt.
6. Survivor-driven. Vragen wat klanten nodig hebben.
7. Holistische aanpak. Houd rekening met alle leefgebieden.
8. Empowerment. Slachtoffers versterken om weer controle over hun leven te krijgen.
9. Samenwerkingsgericht. Ook met andere betrokken partijen.
10. Verantwoording van daders. Verhogen aansprakelijkheid middels wetenschappelijk onderbouwde vervolging en juridische strategieën en/of wetenschappelijk onderbouwde behandelprogramma's.
11. Gedrag en mentaliteit daders. Inclusief, samenwerken met programma's en diensten om een duurzame impact te hebben op het gedrag en de mentaliteit van daders.
12. Preventief.
13. Transformatief, bereid om te veranderen middels evaluatie en aanpassing van methodieken.
14. Cultureel responsief.

(www.efjca.eu/centers, eigen vertaling)

Contact

Defence for Children
Hooglandse Kerkgracht 17-G
2312 HS Leiden
Telefoon: +31 (0)71 5160 980
E-mail: info@defenceforchildren.nl
www.defenceforchildren.nl

Coverfoto: © PROMISE Barnahus Quality Standards